

Волинські торги: історії з двох альбомів

Ніколи не можна впевнено поставити крапку в тому чи іншому історичному питанні, а надто – в архівному пошуку. Здавалося б, стільки написано та досліджено... Так вийшло і з дослідженням про знамениті Волинські торги, які, до речі, було започатковано у Рівному 90 років тому. Цікавим доповненням у моєму дослідженні виявилися два рекламних альбоми, присвячених Волинським торгам 1931 року, які збереглися в Державному архіві Рівненської області.

Документально відомо, що найяскравіша подія в галузі промисловості та господарства міжвоєнної Волині – Рівненські, а пізніше Волинські торги були започатковані в 1930 році й успішно проводились у Рівному протягом десяти років. Продавців та покупців усього, що вироблялося на території воеводства та й цілої Польщі, радо запрошували на ярмарок. Для цього видавали різноманітні проспекти, каталоги, брошури, рекламні оголошення, путівники, виконані знаменитими волинськими художниками. Друкувалися ці промо-матеріали задовго до початку торгів.

Протягом року спеціально створена президія Великих торгів готувалася до цієї знакової події. Вели переговори з учасниками, продавцями, укладали угоди, будували торгові приміщення, впорядковували парк Любомирських, де проводився ярмарок, міські готелі причепурювалися та очікували гостей зі всієї Польщі.

зростала, в тому числі п'ять тисяч військовиків з членами їхніх сімей суттєво покращували демографію Рівного.

У «Путівнику по VIII Волинських торгах за 1937 рік» вказувалося: «...аналізуючи господарчу структуру Волинського регіону, робимо висновок про типово сільськогосподарський вектор

Prezydjum II Wielkich Targów Rówieńskich.

Президія II Великих рівненських торгів

вирішив збільшити виставкову площу на 3,5 гектара, вибудовувати нові павільйони.

Загалом площа торгів становила 7 га, куди входив чудовий тінний парк та вільні ділянки, які займали учасники події, об'єкти, які належали керівництву торгів і приватним особам. Збільшення торгових контактів тому доказ. Не було бодай якогось польського товару, який не був би тут представлений.

За декілька років було впорядковано й архітектурний порядок побудови павільйонів – узгоджений з купцями, селянськими та промисловими

звірат та птахів – 21, 22, 23 вересня!», «Великий з'їзд рільників Волині, сполучений зі з'їздом сільських господинь – 22 вересня!» – були основними темами публікацій в рівненських газетах та на вустах розповсюджувачів газет міжвоєнного періоду.

І танці під пальмами, і луна-парк – тут не тільки торгували, а й розважались

У дні проведення торгів знижувалися ціни на залізничні квитки, номери в готелях замовляли задовго наперед. Не було на торгах і браку розваг. Щоденні народні гуляння з каруселями та качелями змінювались танцями на «екзотичному майданчику» під пальмами, паноптикумом та різними видами спортивних ігор. Впевнена, що це був розквіт розвитку волинської народної промисловості, ткацтва, вишивки, шовківництва, гончарства, бондарства тощо.

Промисловість та волинське ремесло демонструвалися особливо ретельно. Укладали договори на продаж фарфорових і фаянсових виробів, виробів каменоломень тощо. Особливим було й те, що найновіші сільськогосподарські машини, штучні добрива та засоби для їхнього використання обов'язково демонструвалися на виставці та мали успіх у волинських сільгоспвиробників.

У міському парку відпочинку, поблизу малого помістя Любомирських, зводили торгові павільйони, основний з яких був на території сучасного приміщення головного корпусу НУВГП.

«Постала необхідність оголосити Рівне торговою столицею краю»

Рівне — місто, вигідно розташоване для торгівлі. Шосейне та залізничне сполучення з'єднало його з багатьма населеними пунктами, куди можна було доставити сировину, товари від виробника до споживача. Та й кількість населення в 1920-1930-ті роки невпинно

Концертний і танцювальний павільйон Волинських торгів

розвитку краю. Широкий спектр якості ґрунтів, від пісків — до поліських боліт, порослих лісами, на північній Волині, та до жирного чорнозему на півдні краю, дозволяють селянам пристосовуватися, вирощуючи різноманітні сільгоспкультури...

...Важливу роль в господарстві Волині відіграють природні копальни, а головне — базальти та граніти, що добуваються в Яновій Долині. Розвивається видобуток інших копалин, таких як каоліни, крейда, кварц. На достойному місці переробна промисловість, представлена млинами, сірководнем, хмелем, тартаками,

дубенською беконовою фабрикою і т.д. Надмір сільськогосподарських товарів та брак активного ринку збуту цих товарів — ситуація, яка вимагає негайного вирішення...

...Рівне — найбільше місто Волині і є осередком торгівлі. В місті функціонує ряд великих торгових фірм, відділи Польського банку і банку Господарства Крайового, промислові виробництва, в яких zatrudнено 70% населення. Розуміючи господарчу роздробленість Волині, постала необхідність оголосити Рівне торговою столицею краю. При цьому має значення, що Люблінсько-

Павільйон меду та продуктів бджільництва

Волинська торгово-промислова палата відкрила в Рівному відділ Люблінської товарної та збіжжевої біржі.

Роки проведення Волинських торгів у Рівному доводять, що згідно з концепцією їхніх організаторів, вибір місця проведення щорічної події зроблений правильно, з врахуванням значимості регіону».

«Не було бодай якогось польського товару, який не був би тут представлений»

Цікаво, що за декілька років існування Волинські торги виїшли на третє місце в Польщі за кількістю відвідувачів. Якщо торги 1930 року відвідало 36366 осіб, то 1937 року зацікавлених було уже 95926! А у зв'язку з тим, що кількість учасників Волинських торгів почала стабільно зростати, магістрат міста

спілками Волині. Зовнішній естетичний вигляд ярмарку вдосконалювався рік у рік. Модернові, зі смаком збудовані павільйони і ціла територія торгів, зводилися та оформлювалися завдяки митцям, архітекторам та художникам Лижванському, Пшерадській, Андрієвському, які працювали над міжнародними виставками народного господарства Польщі у Парижі.

Павільйони Волинських торгів будували стилізовано. Наприклад, павільйон виробів волинського фольку був побудований у вигляді місцевого сільського житла, і вже на VII Волинських торгах у 1936 році Луцький ремісничий павільйон купив усі можливі ремісничі вироби з усієї Волині і презентував у такий спосіб 57 видів виробів.

«Велика виставка «ленконоплі-вовна-соє!», «Великі Волинські обжинки відбудуться 9 вересня!», «Виставка домашніх

Про два альбоми з архіву

У Державному архіві Рівненської області збереглися два рекламних альбоми польського періоду, присвячених Волинським торгам 1931 року. Альбоми заповнені вручну працівником Рівненського магістрату з вклейками з вирізаних статей та публікацій про торги з газет, журналів усієї Польщі, оголошеннями, рекламівками, розкладами поїздів до Рівного з усіх населених пунктів Польщі.

Саме з одного з цих альбомів я дізналася про те, що найкращі товари та послуги певних категорій, які були представлені на ярмарку, отримували призи від комітету торгів за якість. Як розвага, готувалися різноманітні змагання з перегонів мотоциклів на 100 км, виступи народних хорів із 1000 учасників, навіть луна-парк.

Досягненням Волинських торгів була організація на період їхнього проведення різноманітних з'їздів, нарад та конференцій. На них обговорювали діяльність різноманітних волинських спілок, сільськогосподарських кооперативів, методи боротьби зі світовою економічною кризою та загальним економічним песимізмом. Суттєва фреквенція купців зі всієї Польщі дозволила їм дізнатися про волинські товари та пересвідчитися, що Волині — незаповнений ринок промислових та сільгоспмашин, текстилю та хімічних добрив.

Олена ГУМІНСЬКА,
старший науковий співробітник
Державного архіву Рівненської області.

Рекламний плакат останніх IX торгів Волинських